

O NOUĂ DESCOPERIRE DE EPOCA BRONZULUI DIN CLISURA DUNĂRII

Situată în partea de sud-vest a județului Caraș-Severin, Clisura, este deja cunoscută în literatura de specialitate, prin descoperirile arheologice făcute aici, atât prin cercetările sistematice, cât și printr-o serie de descoperiri izolate.¹

Descoperirilor cunoscute pînă în prezent, i se adaugă acum încă una și anume cea de la *Piatra Elișovei*. Retragera apelor Dunării în primăvara anului 1981, a permis recoltarea din acest punct a unui bogat material arheologic, constînd din ceramică și obiecte din metal. Fiind sesizați de această nouă descoperire, am efectuat o cercetare de teren la fața locului, reușind să mai adunăm o importantă cantitate de material ceramic, împreună cu o serie de obiecte din bronz și fier.²

Întreg materialul a fost recoltat de pe suprafața inundabilă de apele Dunării, care în urma retragerii au lăsat dezvelite aceste materiale, ele putînd fi luate fără nici o greutate, de pe suprafața solului. Ținem să precizăm că tot materialul era amestecat, neputîndu-se face o departajare a epocilor căreia îi aparținea, unul sau altul din ele, cu ajutorul stratigrafiei, ci numai pe baza materialului ceramic și din metal, a ornamentelor și a formelor acestora.

Materialul arheologic recoltat, aparține epocii bronzului, Hallstattului C (cultura Basarabi),³ cât și material ceramic și obiecte din metal datînd din sec. IX—X.⁴

Ceramica de epoca bronzului recoltată de la Piatra Elișovei, este fragmentară și aparține grupului cultural cu ceramică încrustată cu alb.

Întreg materialul este decorat cu motivele caracteristice acestui grup cultural:⁵ linii incizate, linii în formă de S, ornamente imprimate, ghirlande, cercuri solare etc.

---

¹ Cea mai mare parte din rezultatele cercetărilor efectuate în Clisură, au fost deja publicate în revistele de specialitate.

² Cercetarea a fost efectuată împreună cu colegul Dumitru Țicu, Elena Voia de la Muzeul din Moldova Nouă și Ion Dragomir, directorul școlii din Gornea. Materialul recoltat se află la Muzeul Județean de Istorie din Reșița.

³ Marian Gumă, *O nouă descoperire aparținînd culturii Basarabi în sudul Banatului*, în, *Studii și comunicări*, Caransebeș, IV, 1982, p. 155 și urm.

⁴ Materialul va face obiectul unui studiu al colegului D. Țicu.

⁵ Vladimir Dumitrescu, *Necropola de incinerare din epoca bronzului de la Cîrna*, Ed. Academiei, București, 1961, p. 229; S. Morintz, *Contribuții arheologice la istoria tracilor timpurii*, Ed. Academiei, București, 1978, p. 29.

În privința pastei din care sînt confecționate fragmentele ceramice descoperite la *Piatra Elișovei*, distingem trei categorii: fină, semifină și grosieră. Din categoria vaselor din ceramică fină fac parte majoritatea fragmentelor, ele constituind părți din vase de mici dimensiuni, sau bucăți din statuete antropomorfe. Acestei categorii îi aparțin următoarele fragmente:

— fragment de figurină din pastă de culoare brună, ornamentat prin incizii și împunsături succesive, încrustat cu alb (Pl. 3/5);

— fragment dintr-o statuetă din pastă de culoare cenușiu-negricioasă, decorat cu linii incizate, cercuri concentrice și linii în formă de S, toate încrustate cu substanță albă (Pl. 3/1);

— fragment dintr-un vas de mici dimensiuni din pastă de culoare neagră, ornament incizat și imprimat, încrustat cu alb (fig. 2/1);

— fragment din alt vas de mici dimensiuni, pastă de culoare neagră, decorul incizat fără încrustație (Pl. 2/2);

— fragment de vas, pastă de culoare neagră fără încrustații (fig. 3/2);

— fragment din buza unui vas (urnă), cu gîtul trompetiform, pastă de culoare brun-gălbuie, ornamente incizate și încrustate cu alb, acest tip de ornament găsindu-se și pe partea interioară a buzei (fig. 3/6);

— fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, pastă de culoare neagră, ornamentat prin incizii și împunsături succesive, încrustat cu alb (Pl. 2/3).

Din categoria ceramicii semifine avem un singur fragment din pastă neagră, cu decorul incizat și cu împunsături succesive, încrustat cu alb (Pl. 3/1).

Ultima categoria de ceramică reprezentată la *Piatra Elișovei*, este aceea a ceramicii grosiere, din care avem două fragmente:

— fragment din gîtul unei urne din pastă de culoare neagră, ornamente circulare imprimate, fără încrustație cu alb (Pl. 3/3);

— un alt fragment tot din gîtul unei urne, pasă de culoare neagră, ornamentat cu linii incizate, cercuri concentrice încrustate cu alb (Pl. 3/4).

Deși fragmentar și în cantitate foarte mică, materialul în discuție se încadrează pe baza ornamentației în cultura Zuto Brdo-Gîrla Mare. Analogii pentru forma și decorul ceramicii găsim în necropolele cercetate pînă în prezent, atît pe teritoriul țării noastre, cît și la sudul Dunării. Astfel cele două fragmente de statuete, deși sînt din partea inferioară a corpului, au un registru ornamental destul de bogat și variat, pe care îl întîlnim pe majoritatea statuetelor antropomorfe de la Cîrna și din alte părți.⁶

Fragmentul de strachină care a permis reconstituirea tipului de vas, cu două torți ce pornesc de pe gîtul lui pînă pe pîntec, cu buza puțin evazată și corpul bombat și rotunjit, își găsește analogii mai ales în descoperirile din aria vestică a acestei culturi din România și Jugoslavia⁷.

⁶ Vladimir Dumitrescu, *op. cit.*, PL. CLII; G. Crăciunescu, în, *Drobeta*, V, 1982, p. 198, fig. 6; N. Tasić, *Prai. Voj*, p. 230; D. Berciu și E. Comșa, *Săpăturile de la Balta Verde și Gogoșu*, în, *Materiale*, II, p. 286.

⁷ N. Tasić, *op. cit.*, p. 232; C. Săcărin, *Necropola de incinerare de epoca bronzului de la Ljubcova-Ţiglarie*, Comunicare, Colocviul, XIII, București, 1—3 decembrie, 1983.

Cele două fragmente din gîtul urnelor, ornamentate cu cercuri concentrice, linii incizate, sînt caracteristice în general pentru o bună parte din urnele acestei culturi⁸. La fel putem spune și despre fragmentul de buză ornamentat cu linii incizate, acest tip de buză fiind comun unui mare număr de urne din categoria celor cu etaj, descoperite în diferite așezări și necropole⁹.

Și celelalte fragmente își găsesc analogii ca formă și dispunere a ornamentației, mai ales în aria vestică de răspîndire a culturii cu ceramică încrustată¹⁰.

Prezentînd acest material, subliniem faptul că lucrarea de față nu-și propune o discuție amănunțită a problemelor de ordin cultural sau cronologic pe care le implică, ci este în primul rînd o publicare de material arheologic. Luînd în considerare faptul că materialul ceramic este în cantitate mică, doar caracteristicile acestuia, în primul rînd motivele ornamentale cu care este decorat, ne permite încadrarea lui în cultura cu ceramică încrustată de tipul Zuto-Brdo-Gîrla Mare, mai precis în faza a doua a acestei culturi¹¹.

Prezentarea materialului de la Piatra Elișovei, vine să completeze lista punctelor cu descoperiri care aparțin culturii Zuto Brdo-Gîrla Mare, din clisura Dunării, adăugînd celor cunoscute pînă acum de la: Moldova Veche¹², Liubcova-Țiglărie¹³, unul nou. Cercetările efectuate pînă în prezent reclamă continuarea lor, pentru lămurirea problemelor legate de evoluția, cronologia, legăturile culturale ale acestei culturi, aducînd noi dovezi referitoare la perioada de sfîrșit a epocii bronzului în această parte a Banatului.

CAIUS SĂCĂRIN

UNE NOUVELLE DÉCOUVERTE DE L'ÂGE DU BRONZE DANS LA „CLISURA” DU DANUBE

(Résumé)

L'auteur nous présente une découverte inédite datant de l'âge du bronze, faite dans le point nommé *Piatra Elișovei*. Le matériel céramique récolté fait partie de la culture à céramique incrustée du type Zuto Brdo-Gîrla Mare. Le décor et l'ornementation permettent de l'encadrer dans la deuxième phase de cette culture.

⁸ D. Berciu și E. Comșa, *op. cit.*, p. 280, fig. 17; Vl. Dumitrescu, *op. cit.*, PL LXXXIV; C. Săcărin *Necropola de incinerație din epoca bronzului de la Liubcova-Țiglărie*, Colocviul XIII, București 1983.

⁹ Vl. Dumitrescu, *op. cit.*, PL. CVI.

¹⁰ N. Tasić, *op. cit.*, PL. XXIII; S. Morintz, *op. cit.*, p. 32, fig. 12 și 13.

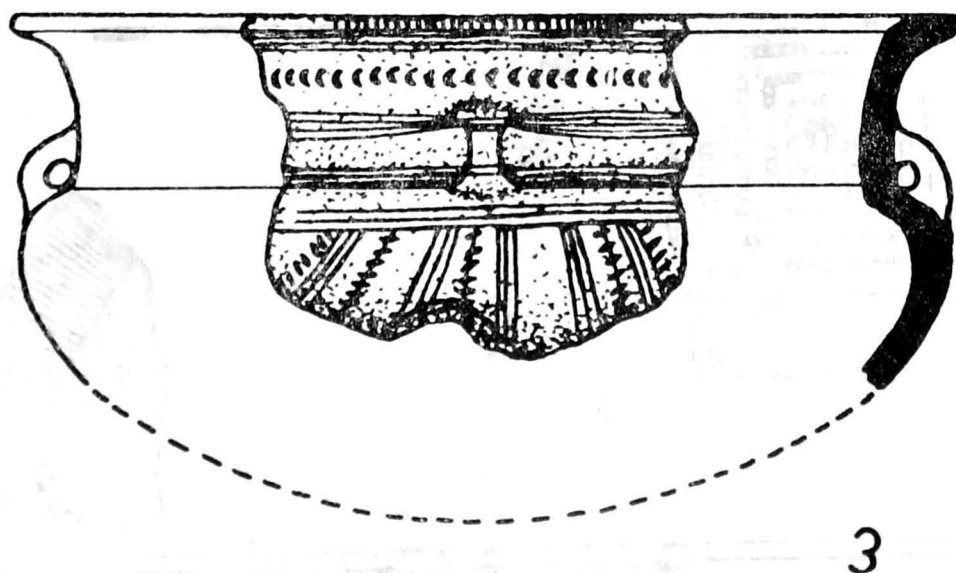
¹¹ S. Morintz, *op. cit.*, p. 38; N. Tasić, *op. cit.*, P. 229 și urm.

¹² R. Petrowszky, în, *Banatica*, IV, p. 444; S. Morintz, *op. cit.*, p. 30.; Gh. Lazarovici și C. Săcărin, *Epoca bronzului în Clisura Dunării*, în, *Banatica*, V, p. 81; E. Bujor, în, *Comori arheologice la Porțile de Fier*, p. 63; D. Popescu, în, *Dacia N.S.*, XII, 1968, p. 443.

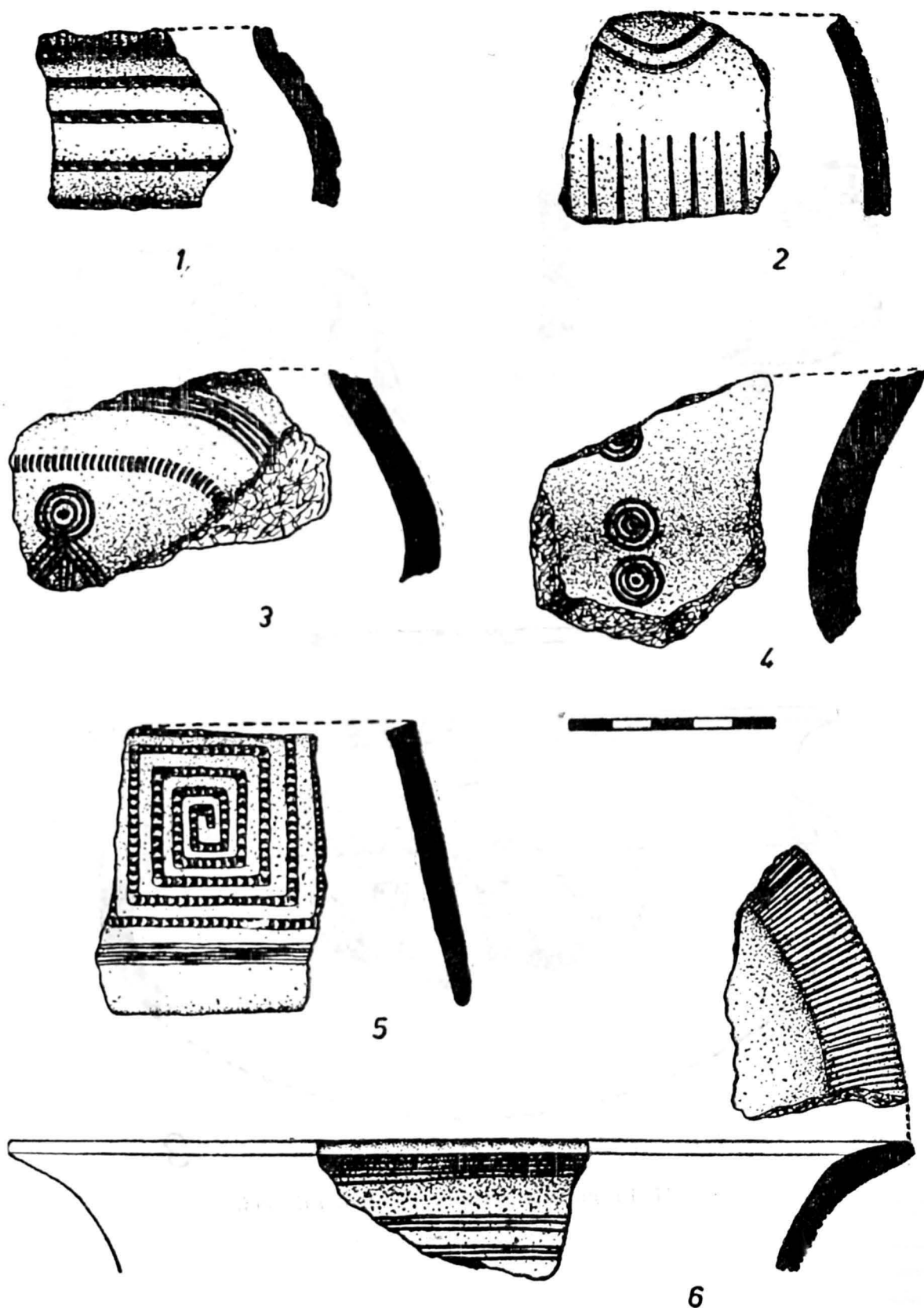
¹³ C. Săcărin, *Necropola de incinerație din epoca bronzului de la Liubcova-Țiglărie*, Colocviul, XIII, București, 1983.

PL. I. Fragment figurină. *Piatra Elişovei*.

PL. II. Fragmente ceramice. *Piatra Elișovei*.

PL. III. Fragmente ceramice. *Piatra Elişovei*.